

بیمه در کشورهای در حال توسعه

ترجمه: نصرالله طهماسبی

مقدمه:

بنا به تصمیم متخذه در دومین اجلاس کمیته امور نامرئی و مالی مربوط به تجارت در سال ۱۹۶۷، دبیرخانه آنکناد موظف گردید هر دو سال یکبار مروری بر روند توسعه بیمه در کشورهای در حال توسعه داشته باشد و مقاله حاضر شرح مختصری است از آخرین تحقیقی که در رابطه با توسعه امور بیمه‌ای در دوره ۱۹۸۶-۱۹۸۸ در کشورهای در حال توسعه بعمل آمده و تحت همین عنوان به ثبت رسیده است.

فصل اول: سیستم‌های بیمه‌ای و تغییرات بازار

در دوره مورد بررسی، برخی از کشورهای در حال توسعه تمایل خود را نسبت به تعدیل شرایط سختی که برای ورود شرکت‌های بیمه جدید به بازار و مشارکت بخش خصوصی در فعالیتهای بیمه‌ای وجود داشت نشان دادند از جمله تغییرات قابل ذکر در این رابطه، تغییر خط مشی‌های کلی میباید که در گذشته جهت حمایت از بخش بیمه‌ای وضع گردیده بود. در برخی از کشورها، مالکیت شرکت‌های بیمه توسط بخش خصوصی، اعم از داخلی یا خارجی، مجاز شناخته شد و در برخی دیگر از شدت مقررات سنتی که بموجب آنها اموال و مسئولیتهای داخل کشور فقط باید نزد شرکت‌های بیمه داخلی بیمه شود کاسته شد. همچنین الزام بیمه‌گران داخلی به انجام کلیه امور اتکائی خود نزد یک مؤسسه بیمه دولتی در تعدادی از کشورها از میان برداشته شده و تغییرات اساسی در نحوه صدور مجوز فعالیت مؤسسات بیمه، تعرفه‌ها، قراردادهای مالکیت سهام داده شده است.

این روند درست برخلاف آن چیزی است که در سالهای ۱۹۷۰ وجود داشت. سالهای مذکور شاهد ظهور سیاستهای درون‌گرایانه در بازار بیمه کشورهای در حال توسعه بود. در نتیجه تسلط مؤسسات بیمه خارجی به تدریج

خاتمه پیدا کرد و بسیاری از کشورها از ورود شرکت‌های خارجی جدید به بازار بیمه‌ای خود جلوگیری نمودند. همچنین در برخی از کشورها مؤسسات بیمه خارجی ملزم به مشارکت با مؤسسات داخلی گردیدند. بر اساس سیاست «جایگزینی واردات»، شرکت‌های خصوصی - در کشورهایی که این نوع شرکتها وجود داشتند - شدیداً تحت کنترل و نظارت قرار گرفتند و برای سرمایه‌گذارها، تعرفه‌ها، شرایط بیمه‌نامه‌ها و دیگر فعالیت‌های آنها مقررات سختی وضع گردید. در تعدادی از کشورها، دولت تمام یا بخشی از امور اتکائی را در انحصار خود درآورد و به این ترتیب آزادی شرکت‌های بیمه در انتخاب بیمه‌گر اتکائی خود، بسیار محدود گشت. بطوریکه در بالا اشاره شد، بنظر میرسد که از اواسط دهه ۱۹۸۰ بویژه در سالهای مورد بررسی، حرکت‌هایی در جهت عکس خط مشی‌های قبلی ایجاد گردیده است.

انگیزه‌های شخصی که باعث ایجاد این تغییر روش گردیده متعدد بوده و در عین حال برای کسانی که از دور شاهد این اتفاقات میباشند همیشه روشن نیست. همچنین بعلت عدم دسترسی به منابع اطلاعاتی مستقیم، تعیین سرعت، دامنه و نتیجه این تغییرات مشکل است.

معهداً در یک جمع‌بندی کلی می‌توان گفت تغییر سیاستها - در کشورهایی که این تغییر در آنها بوجود آمده - احتمالاً ناشی از ناامیدی از الگوهای سنتی بیمه و منعکس کننده این باور است که روشها و خط‌مشی‌های جدید با قائل شدن فضای بیشتری برای نیروهای فشار بازار و سیاست‌های بین‌المللی بیمه، می‌تواند مؤثر واقع شود. بعبارت دیگر این اعتقاد وجود دارد که اگر بیمه باید کارآئی بیشتری داشته و سرویس بهتری را در اختیار اقتصاد ملی و جامعه قرار دهد، انجام تغییرات در آن اجتناب‌ناپذیر است. زیرا

سرویس بیمه‌ای باید از نظر کیفیت، شرایط بیمه‌نامه و قیمت قابل مقایسه با دیگر بازارهای بیمه‌ای باشد. دو عامل بهم پیوسته که اغلب باعث تشدید این گونه حرکتها می‌شود یکی تقاضای جامعه بیمه‌گذاران در رابطه با نرخ و شرایط بیمه‌ای بهتر و دیگری ناتوانی صنعت بیمه در ارائه خدمات بیمه‌ای مورد نیاز جامعه با توجه به ساختار قدیمی آن می‌باشد که از نظر کارائی و قابلیت رقابت، پائین‌تر از آن حدی است که تصور می‌رود. راه دیگری که در مقابل بسیاری از کشورهای در حال توسعه وجود داشته و هنوز هم وجود دارد این است که به شرکتهای بیمه داخلی اجازه داده شود تا زمانیکه دوران آموزش و فراگیری را سپری نکرده و قابلیت رقابت با بازارهای بین‌المللی را بدست نیاورده‌اند تحت حمایت دولت قرار داشته باشند، ولو اینکه این حمایت برای کشور، فوق‌العاده گران تمام شده و خسارات صنعت بیمه به بوجه دولت و یا جامعه بیمه‌گذاران تحمیل و در مقابل کیفیت خدمات بیمه‌ای کماکان در سطح پائینی قرار داشته باشد. این نظر همیشه مورد اعتراض صنایع صادراتی بوده است زیرا اتکا به بازار داخلی باعث افزایش هزینه بیمه و در نتیجه هزینه تولید می‌گردد و این امر قدرت رقابت این تولیدات را کاهش می‌دهد. بهمین جهت از سوی اینگونه صنایع تلاشهایی جهت بهبود سیاستهای اقتصادی بعمل آمده است.

دیگر عواملی که بنظر میرسد در تغییر خط مشی دولت‌ها نقش داشته‌اند عبارتند از:

۱ - مؤسسات اعتباری بین‌المللی که از طریق اعطای وام برای اجرای پروژه‌های مشخص نقش بارزی را در خصوصی کردن اقتصاد کشورها ایفا می‌نمایند. این موضوع در آفریقا یعنی جایی که بانک جهانی انحصارهای بیمه‌ای را مجبور به پذیرش مشارکت خارجی در سهام خود نموده است نیز مصداق دارد و به بیان روشنتر باید گفت که ۳۰ پروژه آفریقائی، که بانک جهانی حاضر به پرداخت وام برای آنها شد همگی در جهت کمک به دولت برای واگذاری مؤسسات دولتی به بخش خصوصی از طریق فروش یا اجاره و یا عقد قراردادهای مدیریتی بوده است.

۲ - زمانهای مالی که این شرکتهای بیمه به بوجه دولت تحمیل کرده‌اند بویژه در شرایطی که تراز پرداختهای این

کشورها منفی و بدهیهای خارجی آنها رو به رشد می‌باشد موجب تسریع در تصمیم‌گیری دولت نسبت به فروش و یا خصوصی کردن شرکتهای بیمه دولتی گردیده است. در یکی دو مورد، فروش شرکتهای مستقیماً در رابطه با نیاز به فراهم کردن ارز جهت ایفای تعهدات خارجی بوده است. همچنین تلاش شرکتهای بیمه خارجی که بعلت ملی شدن شرکتهای بیمه مجبور به ترک این کشورها گردیده‌اند، جهت بازگرداندن شرایط به زمان قبل از ملی شدن در تصمیم‌گیری نسبت به واگذاری شرکتهای دولتی به بخش خصوصی مؤثر بوده است. سازمان بیمه آفریقا در پانزدهمین مجمع عمومی خود در ۱۹۸۸، این نکته را به کلیه دولتهای آفریقائی متذکر گردید که بیمه‌یک ابزار حیاتی جهت رشد و شکوفائی اقتصاد است و بنابر این کنترل و استفاده از آن باید در دست افرادی باشد که کاملاً درگیر توسعه اقتصادی کشور می‌باشند. احساس عمیقی بر کنفرانس فوق حاکم بود مبنی بر اینکه درست در زمانی که صنعت بیمه نوپای داخلی در شرف به ثمر نشستن می‌باشد حمایت از آن خاتمه یافته است.

تلاشهایی که جهت خصوصی کردن صنعت بیمه بعمل می‌آید مورد حمایت صنایع خصوصی کشورهای در حال توسعه بویژه در آمریکای لاتین قرار گرفته است. برای مثال در قطننامه صادره از طرف بیست و یکمین کنفرانس بیمه‌ای نیمکره جنوبی که در سال ۱۹۸۷ در پاراگوئه تشکیل شد، خصوصی کردن بیمه بعنوان یکی از عناصر کلیدی در یک سیستم دمکراتیک، که افراد، دارائیهای و اموال مردم را بدون آسیب رسانیدن به آزادی آنها مورد تضمین قرار می‌دهد مورد تأکید قرار گرفته است. جریان خصوصی کردن ممکن است در نتیجه مذاکرات چندجانبه‌ای که در گردهمائی گات در اروگوئه در جریان است و بحث راجع به بیمه نیز در میان سایر خدمات مالی در آن مطرح می‌شود تقویت گردد. این مذاکرات ممکن است موجب ایجاد تغییرات اساسی در برزیل، هند و احتمالاً دیگر کشورها گردد. دو کشور اخیرالذکر، بعنوان کشورهایانی که دارای عملکرد تجاری نامناسب در زمینه امور بیمه‌ای بوده‌اند شناخته شده‌اند و لذا این امکان وجود دارد که با استناد به ماده ۳۰۱ قانون تجارت و رقابت

ایالات متحده آمریکا مصوب ۱۹۸۸، جرائم اقتصادی در مورد آنها اعمال گردد و این امر موجب افزایش فشار بر این کشورها جهت واگذاری مؤسسات بیمه به بخش خصوصی گردیده است. بر اساس گزارشاتی که بانک جهانی در رابطه با توسعه جهان در سال ۱۹۸۹ تهیه کرده است، کشورهایی که بطور یکجانبه اقدام به واگذاری مؤسسات مالی خود به بخش خصوصی می نمایند یک ابزار مناسب را که استفاده از آن در مذاکرات گات می تواند موجب گسترش بازار صادراتی آنها گردد از دست میدهند باید متذکر گردید که همزمان با اقداماتی که در تعدادی از کشورهای درحال توسعه جهت واگذاری مؤسسات بیمه به بخش خصوصی (اعم از داخلی یا خارجی) بعمل آمده در برخی از کشورها نیز حرکت در جهت عکس بوده است. به این معنی که در این کشورها امکانات بیشتری برای فعالیت شرکت های داخلی بوجود آمده و یا اینکه پذیرش مؤسسات خارجی محدود به مواردی گردید که متضمن منافع مالی داخلی باشد. این حرکت بویژه در بازارهایی محسوس است که بعلت عدم وجود سیاستهای مشخص از سوی دولت، شرکت های بیمه از رشد قارچی شکلی برخوردار گردیده اند. انبساط یا انقباض اقتصاد داخلی موجب تغییرات ساختاری دیگری نیز در بازار بیمه داخلی کشورهای درحال توسعه گردیده است. کاهش درآمدی بالا در بیمه، فروش آنرا در رابطه با رشد تولید داخلی بسیار حساس نموده و حجم بالای فروش باعث ایجاد شرکت های بیمه ای جدیدی می گردد. رکود یا سیر نزولی اقتصاد بویژه در آفریقا و آمریکای لاتین باعث کاهش تعداد شرکت های بیمه در برخی از کشورهای این منطقه شده و برعکس توسعه اقتصادی برخی از کشورهای آسیائی موجب توسعه بازار بیمه ای آنها گردیده است.

فصل دوم - موانع توسعه فعالیت شرکت های بیمه داخلی

در دوره مورد بررسی شاهد افزایش موانع موجود در راه بسط و تقویت بازارهای داخلی میباشیم. در نتیجه این موانع تعدادی از شرکت های بیمه زیر حد سرمایه و ذخایر مورد لزوم قرار گرفته و با مشکلات قابل توجهی در رابطه با انجام وظایف ضروری خود مواجه گردیده اند.

ورشکستگی مؤسسات بیمه، شکننده بودن و یا عدم ثبات بازار در چندین کشور مورد بررسی، بعنوان مشکلات اساسی دوره تحت بررسی تشخیص داده شد که این مسائل شخصاً در رابطه با یک یا تعدادی از عوامل زیر بوده است.

۱ - تأثیر منفی ناشی از شرایط اقتصادی کشور.

۲ - تأثیر عوامل فنی مشخص از قبیل سقف هائی که برای نرخ بیمه اتومبیل تعیین گردیده است و عدم تکافوی حق بیمه جهت جبران خسارات این رشته، غرامات گزافی که بموجب آراء دادگاهها باید پرداخت شود و مشکلاتی که بسیاری از کشورها در رابطه با بیمه های باربری با آن مواجه می باشند.

۳ - تأثیر مدیریت ضعیف، وجود مقررات نظارتی نامناسب و حرکت های مشکوک و سؤال برانگیز.

۴ - ظرفیت ریسک پذیری کم که با توجه به ترس از وقوع خسارات فاجعه آمیز هر روز کمتر می شود.

۵ - تأثیر جو خارجی بویژه عملکرد بازار بین المللی بیمه اتکائی.

الف - شرایط اقتصادی کشور:

شرایط اقتصادی حاکم بر بسیاری از کشورهای درحال توسعه، موجب کاهش فعالیت های تجاری در اغلب بخش های اقتصادی آنها گردیده و به همین جهت میزان حق بیمه در بیشتر رشته های بیمه ای بویژه آتش سوزی باربری و اتومبیل کاهش یافته است. این کاهش بیشتر متوجه کشورهای خاورمیانه در نتیجه کاهش قیمت نفت و جنگ خلیج فارس بوده است.

شرایط بد اقتصادی هم چنین باعث کمبود و گرانی ارز خارجی و در نتیجه مشکلات پولی و کاهش ارزش پول این کشورها گردیده است و این امر در بسیاری از موارد موجب برهم خوردن روابط عادی بین شرکت های بیمه داخلی و بیمه گران اتکائی خارجی آنها شده است. مشکلات فوق همچنین از ایجاد رابطه همکاری قویتر بین کشورهای در حال توسعه بمنظور افزایش ظرفیت نگهداری آنها جلوگیری نموده است. موانع موجود در راه پرداخت سریع و آزادانه حق بیمه به بیمه گران اتکائی خارجی، روابط بیمه ای با آنها را مشکلتر کرده و توان داد و ستد و چانه زدن بیمه گران

در دوره مورد بررسی به حد نصاب جدیدی رسیده است. مشکل جمع آوری حق بیمه است. در آخرین جلسه مجمع عمومی فدراسیون شرکتهای بیمه آفریقائی اعلام شد که حجم حق بیمه های لاوصول به سطح غیرقابل قبولی رسیده و در برخی موارد حتی به ۷۰ درصد بالغ گردیده است. بدیهی است که این امر شرکتهای بیمه را با مشکل نقدینگی و ورشکستگی مواجه خواهد ساخت. سیستم های نظارتی نامناسب و یا غیر کافی یکی از موانع عمده سلامت بازار بیمه است. بانک جهانی اخیراً اعلام کرد که ضرورت وجود مقررات نظارتی مؤثر هر روز بارزتر می گردد (با توجه به روند واگذاری مالکیت مؤسسات مالی به بخش خصوصی). در حال حاضر با توجه به اینکه بسیاری از کشورها اقدامی جهت واگذاری مالکیت مؤسسات دولتی به بخش خصوصی بعمل نیاورده اند لذا حرکت مؤثری نیز جهت بهبود مقررات و سیستم های نظارتی آنها بعمل نیامده است. برخی از مشکلاتی که شرکتهای بیمه داخلی در رابطه با جمع آوری خسارات خود از بیمه گران اتکائی خارجی دادند مطمئناً ناشی از کوتاهی در امر نظارت و عدم وجود ابزارهای قانونی مناسب میباشد.

د- ظرفیت بیمه ای پائین

در دوره مورد بررسی احتمالاً ظرفیت بالقوه ریسک پذیری صنعت بیمه کاهش یافته است. ظرفیت بیمه پذیری عمدتاً بستگی به پراکندگی ریسکهائی دارد که پرتفوی هر شرکت بیمه را تشکیل میدهد. حضور بسیاری از شرکتهای بیمه کوچک با حق بیمه اندک همراه با تجمع بی سابقه ای از مبالغ بیمه شده و خطر بروز خسارات فاجعه آمیز از جمله عواملی هستند که باعث کاهش ظرفیت ریسک پذیری بسیاری از بازارهای بیمه ای می گردند.

ه- عوامل خارجی

اعتماد و اتکاء زیادی که به بازار بین المللی بیمه اتکائی وجود دارد به بسیاری از کشورهای در حال توسعه کمک کرده است تا بر مسائل و مشکلات بیمه ای خود فائق آیند. صنعت بیمه در بسیاری از این کشورها تنها با

اتکائی را کاهش داده است. همچنین این شرایط باعث تشویق بیمه گذاران به خرید بیمه از خارج از کشور شده زیرا پرداخت حق بیمه به ارز خارجی معمولاً برای بیمه گذاران راحت تر از بیمه گران میباشد (مثلاً در بیمه های باربری) بنابر این شرایط موجود باعث کاهش فعالیت شرکتهای بیمه داخلی و تشویق متقاضیان بیمه به جستجوی پوشش های بیمه ای مورد نیاز خود در خارج از کشور و لو با هزینه ارزی بیشتر از گذشته گردیده است.

ب- عوامل فنی

در بسیاری از کشورهای در حال توسعه، همواره صدور بیمه نامه در رشته بیمه اتومبیل، باربری و برخی دیگر از رشته ها مشکل بوده است و شاید بتوان صدور بیمه اتومبیل را مشکلترین آنها دانست.

علیرغم اقدامات بعمل آمده در معدودی از کشورها، افزایش تعداد حوادث اتومبیل و عدم افزایش مناسب نرخ تعرفه های موجود، حسابهای مربوط به این رشته بیمه ای را با وضع نامناسبی مواجه کرده است.

بیمه گران اغلب از تعرفه های قدیمی که بعلت مسائل تورمی بطور مصنوعی از سوی دولتها پائین نگه داشته شده شکایت دارند. در این کشورها داشتن ضریب خسارت بالاتر از ۲۰۰ درصد برای این رشته بیمه ای غیرمعمول نیست. بیمه باربری کالا نیز توجه بیشتری را بخود جلب کرده است. مشکل این رشته بیمه ای در عدم سودآوری آن نیست بلکه در کاهش میزان حمل کالا است. این مشکل بویژه در کشورهایی که انجام بیمه باربری نزد شرکتهای بیمه داخلی در آنجا اجباری است بیشتر احساس می گردد. ارتباطات ضعیف در گذشته باعث گردیده است که در بسیاری از موارد بیمه مضاعف گرفته شود و صادرکنندگان کالا پوشش های بیمه ای داخلی را بعنوان نوعی مالیات تلقی کنند. به همین جهت معمولاً بمنظور انجام تشریفات قانونی در بندر مقصد، حداقل پوشش های بیمه ای ممکن از بیمه گران داخلی خریداری شده و بیمه کامل از بیمه گر مرتبط با صادرکننده کالا اکتیاف می گردد.

ج- سایر مشکلات

یکی از مشکلات قدیمی کشورهای در حال توسعه که

اجلاس سازمان کنفرانس شرکتهای بیمه آفریقائی،
پیشنهادات زیر مطرح گردیده است:

۱ - قبل از ایجاد شرکتهای بیمه ای جدید، شرکتهای
موجود بویژه شرکتهای بیمه اتکائی تحکیم و تقویت
گردند.

۲ - بیمه گران اتکائی بین المللی ترتیب تشکیل
اجلاسی از وزرای دارائی، کشورها را بمنظور بحث و تبادل
نظر در مورد مشکلات ارزی تسویه حسابهای فی مابین
بدهند.

۳ - شرکتهای بیمه آفریقائی به بروکرهای خود توصیه
نمایند که ۲۵ درصد از بیمه های اتکائی واگذار شده توسط
آنها را به بیمه گران اتکائی آفریقا، واگذار نمایند.

۴ - شرکتهای بیمه بمنظور حمایت از بیمه گران
اتکائی آفریقا، اطلاعات آماری بیشتری جمع آوری نمایند.

۵ - فعالیتهای واسطه ای در آفریقا تشویق و توسعه
یابد.

موارد زیر و سایر توصیه های مشابه حاکی از آن است که
حل مشکلات فعلی نه تنها مستلزم اتخاذ روشهای جدید و
تلاشهای جدی برای انطباق بازارهای داخلی میباشد بلکه
نیازمند تشویق و بهبود ظرفیت ریسک پذیری کشورها و
مناطق درحال توسعه میباشد.

الف: پوشش های بیمه ای جدید

در دو ساله اخیر شاهد ضرورت به اجرا درآمدن چندین
طرح بیمه ای بوده ایم که ضمن در برداشتن منافع نجاری
برای شرکتهای بیمه و تأمین منافع جامعه بیمه گذاران،
اثرات مثبتی روی اقتصاد کشورها داشته است. یکی از این
طرحها مربوط به بیمه کشاورزی میباشد. اهمیت این رشته
بیمه ای در «کنگره جهانی بیمه» در سال ۱۹۸۸ مورد توجه
قرار گرفته و بموجب یکی از تصمیمات اتخاذ شده در
کنگره مذکور، ضرورت تأسیس شرکتهای بیمه تخصصی در
رشته بیمه کشاورزی در هر یک از کشورهای ذی علاقه مورد
تأکید قرار گرفته است. اگرچه بسیاری از کشورها به این
موضوع علاقمند میباشند معهذات اطلاعات موجود حاکی از
این است که پروژه های واقعی در این رشته نسبتاً کم بوده
و برخی از طرحهای ارائه شده کلاً یا جزئاً بدون اجرا

همکاری و مساعدت بازارهای بیمه ای در اقصی نقاط
جهان از طریق مشارکت در ریسک های پذیرفته شده توسط
آنها و انتقال تکنولوژی آنها به این کشورها می تواند زنده
بماند. اگرچه این اعتماد و اتکاء با خود مسائلی را نیز
به همراه آورده است. اولین مسئله ای که زیاد متداول
میباشد ورشکستگی شرکتهای بین المللی بیمه اتکائی
است که می تواند آثار نامطلوب بسیاری بویژه برای
بیمه گران کشورهای درحال توسعه داشته باشد.

از دیگر مسائلی که در رابطه با بیمه اتکائی خارجی
وجود دارد معاملات موسوم به «رسیپ روکال» و یا قبول
بیمه اتکائی متقابل از مراکز بین المللی بیمه اتکائی
می باشد. در این روش بیمه گر واگذارنده در مقابل
واگذاری بیمه اتکائی خود به این مراکز، تحت عنوان
Reward از آنها قبول ریسک می نماید. بطور کلی،
عملیات قبولی متقابل که بمنظور کاهش و یا جبران
هزینه های بیمه اتکائی از محل سود حاصل از عملیات
قبولی انجام میگردد، عملاً خسارات سنگینی را برای این
شرکتها به بار آورده است زیرا کیفیت ریسکهای واگذار
شده از سوی بیمه گران اتکائی خارجی، در بسیاری از موارد
در پائین ترین حد ممکن قرار داشته است.

فصل سوم: اقدامات مورد نظر جهت هدایت بازارهای داخلی

شرایط زیان آوری که در فصل قبل به آن اشاره شد
بسیاری از کشورها (نه فقط کشورهای درحال توسعه) را
تحت تأثیر قرار داده و از توسعه بازار داخلی بیمه در حد قابل
توجهی جلوگیری نموده است. اگرچه این امر در تمام
کشورهای درحال توسعه اتفاق نیفتاده است و در سطح
شرکتها، تلاشهایی جهت ارتقاء سطح مدیریت ها بعمل آمده
است. بسیاری از شرکتها شروع به کامپیوتریزه کردن
عملیات خود کرده و یا آنرا ادامه داده اند. این اقدام در
برخی از ادارات دولتی که نظارت بر امر بیمه را برعهده
دارند نیز با موفقیت به انجام رسیده است.

از نظر سیاست های کلی، بسیاری از انجمن های
منطقه ای بیمه، پیشنهادات جدیدی را برای توسعه و هدایت
بخش بیمه ای ارائه نموده اند. برای مثال، در چهاردهمین

مانده است. علت این امر را می توان ناشی از این حقیقت دانست که بیمه کشاورزی یکی از مشکل ترین رشته های بیمه ای از نظر مسائل اجرایی آن بویژه در کشورهای درحال توسعه میباشد. همچنین امکان سوءاستفاده و حتی کلاهبرداری در بیمه های کشاورزی نسبتاً زیاد است اگرچه بدون وجود این مسائل نیز معمولاً حجم قابل توجهی از بودجه دولت می بایستی به این امر اختصاص یابد. به هر حال بررسی امکان برقراری طرحهای بیمه کشاورزی بعلاوه منافع بالقوه پوشش های مربوطه از نظر سرمایه گذاری و محصول در بسیاری از کشورها کماکان ادامه دارد.

بیمه های کشاورزی اخذ وام از مؤسسات اعتباری را آسانتر و در نتیجه میزان سرمایه گذاری و تولید محصول را افزایش میدهد. هم چنین می تواند به فعال شدن منابع مالی کشاورزان (از قبیل طلا و امثالهم) که معمولاً از ترس خشکسالی اندوخته می گردد کمک کند. درحال حاضر منافعی که از اینگونه دارائیهایی می تواند نصیب اقتصاد داخلی گردد معمولاً در هزینه و یا منافع بیمه های کشاورزی مورد توجه قرار داده نمی شود از اینرو مزایای این بیمه برای اقتصاد ملی اغلب کمتر از میزان واقعی آن تخمین زده می شود.

ب- آموزش بیمه

در پانزدهمین کنفرانس بیمه کشورهای آفریقایی (ژوئن ۸۸- حراره) اهمیت آموزش بیمه مورد توجه قرار گرفت. این کنفرانس توصیه کرد که با توجه به کمبود افراد تحصیل کرده و باتجربه در صنعت بیمه آفریقا، اقدامات دسته جمعی جهت تسریع در امر آموزش و ارتقاء سطح تخصصی نیروی انسانی در سطح شرکتهای، ملت ها، مناطق مختلف و قاره آفریقا انجام گیرد و به این منظور بودجه شخصی در تمام مؤسسات و شرکتهای بیمه پیش بینی گردد.

بررسی مواردی از پیشرفتهای اخیر منطقه آسیا حاکی از آگاهی به این واقعیت است که حرفه ای بودن نه فقط در عناصر کلیدی شرکتهای بیمه بلکه در مدیریتهای میانی، کارگزاران و نمایندگان بیمه از ضروری ترین وسایل لازم جهت رشد صنعت بیمه میباشد. از سوی دیگر گزارش شده است که بسیاری از

مؤسسات بیمه علیرغم تشخیص ضرورت آموزش، از نظر مالی آنچنان که باید به این مسئله توجه نکرده اند. کاهش مشارکت مالی صنعت بیمه و سایر منابع مالی که اغلب ناشی از کاهش درآمد حق بیمه و عدم خوش بینی نسبت به رشد صنعت میباشد - روی فعالیتهای آموزشی جاری تأثیر گذارده و حتی ادامه فعالیت مراکز آموزشی فعلی را نیز مورد تهدید قرار داده است.

ج- جلوگیری از وقوع خسارت

چندین کشور که عمدتاً در جنوب شرقی آسیا واقع شده اند برقراری مقرراتی را جهت ایجاد کنترلهای داخلی مورد آزمایش قرار داده اند. در برخی از این کشورها، دولت شرکتهای بیمه را موظف کرده است که از خود مراقبت نمایند. همچنین بمنظور ایجاد انجمن های ملی که با همکاری ادارات پلیس و آتش نشانی و دیگر مراجع ذیربط، در مورد نحوه جلوگیری از وقوع خسارت فعالیت نمایند مذاکراتی از سوی صنعت در جریان است.

فصل چهارم - مقررات جدید در رابطه با ورشکستگی، اداره و قراردادهای

بسیاری از کشورها به این واقعیت آگاه شده اند که رشد و توسعه بیمه تنها زمانی میسر است که مقررات قانونی مؤثری بر آن حاکم بوده و یک بدنه قانونگذاری فعال، تدریجاً نظم و انضباط را به آن وارد و فرهنگ حرفه ای لازم را در میان بیمه گران بوجود آورد. همچنین این فعالیت را بصورت حرفه ای و تخصصی سازمان داده و آگاهیهای بیمه ای لازم را در بین مردم ترویج نماید. این فلسفه از تجربه تعدادی از کشورهایی که تأکید بیشتری بر ضرورت وجود مقررات نظارتی دارند حاصل گردیده و باعث به حرکت درآمدن و تقویت دپارتمانهای نظارتی در برخی از کشورهای درحال توسعه گردیده است.

دپارتمانهای نظارت بر بیمه در کشورهای عضو آسه آن بطور جمعی اقدام به ایجاد یک سیستم هشداردهنده نموده اند که از روی مدل ایجاد شده توسط انجمن ملی کمسیونرهای بیمه ایالات متحده آمریکا الگو گرفته شده است. این سیستم شامل یک سری نسبتهای مالی میباشد

تغییر کرده و شرایط سهل‌تری برقرار گردیده است که به شرکت‌های بیمه امکان می‌دهد که به ابتکارات جدیدی در این بخش دست یازند.

ج - واسطه‌ها

در رابطه با واسطه‌ها لازم به ذکر است که جامعه بیمه‌گران انگلیس برای فروش بیمه‌های عمومی کد اجرائی جدیدی را معرفی کرده است. این کد در رابطه با تمام واسطه‌ها (منجمله کارکنان شرکت‌های بیمه) به استثنای بروکرهای رسمی بیمه بکار می‌رود. بنظر می‌رسد که بعضی از کشورهای در حال توسعه که فعالیت نمایندگان غیررسمی بیمه و سایر واسطه‌ها در آنها مورد توجه می‌باشد ممکن است مایل به ایجاد یک مکانیزم نظارتی برای کنترل نمایندگان بیمه خود باشند.

فصل پنجم - اقدامات جدید در رابطه با افزایش ظرفیت نگهداری و بیمه‌های اتکائی

حرکت‌های جدیدی که در زمینه بیمه‌های اتکائی در کشورهای در حال توسعه بعمل آمده باعث افزایش چشمگیری در ظرفیت قبلی آنها بویژه از خارج از کشور گردیده است. بنابر این روشها و سیاست‌های بازارهای بین‌المللی بیمه اتکائی اغلب تأثیر مستقیمی بر روی بخش بیمه‌ای این کشورها می‌گذارد. همچنین کشورهای در حال توسعه علاقمند به افزایش ظرفیت واگذاری خود به شرکت‌های بیمه داخلی و خارجی می‌باشند.

الف - کشورهای در حال توسعه بعنوان خریدار بیمه‌های اتکائی

شرایط بازارهای بیمه اتکائی نسبت به گذشت سخت‌تر شده است. پوشش‌های بیمه اتکائی چه بصورت قراردادی و یا اختیاری، اینک گرانتر و مشکلتر بدست می‌آید. مسائل مربوط به ورشکستگی بیمه‌گران بزرگ اتکائی ولو به ندرت، وجود دارد. گاهی اوقات عدم اعسار مشتریان آنها و یا حتی وجود بعضی از بازارهای کوچک در کشورهای در حال توسعه مورد تردید می‌باشد. همچنین بیمه‌گران مستقیم و اتکائی در کشورهای

که با بررسی آنها می‌توان بیمه‌گرانی را که احتمالاً در آینده با مشکلات مالی مواجه می‌شوند مشخص نمود. این سیستم هم‌چنین مؤسسات بیمه را برای بررسی و بازرسی درجه‌بندی نموده و اولویت‌ها را تعیین می‌نماید.

مسائل مربوط به زیر حد سرمایه رفتن شرکت‌های بیمه و اقداماتی که در این موارد باید بعمل آید در پانزدهمین کنفرانس بیمه‌ای آفریقا مورد توافق قرار گرفت. کنفرانس از دولتهای آفریقائی درخواست کرد که با توجه به اهمیت بیمه در جامعه و رشد اقتصادی ملتها از طریق مقامات قانونی و مراجع کنترل‌کننده بیمه اقدامات عاجلی بعمل آورند تا مطمئن شوند که کلیه شرکت‌های بیمه‌ای آنها از نظر مالی و سرمایه‌ای توانائی ایفاء تعهدات خود را در مقابل بیمه‌گذاران دارا می‌باشند.

کنفرانس همچنین بمنظور افزایش هماهنگی در اعمال نظارت بر صنعت بیمه، تشکیل انجمن نظارت‌گران بیمه در آفریقا را مورد تأیید و حمایت قرار داد. انجمن مذکور با همکاری نزدیکی که با سازمان بیمه آفریقا خواهد داشت در جهت رشد و توسعه یک صنعت بیمه قوی و سالم در آفریقا تلاش خواهد کرد.

الف - سهم الشراکه

در برخی از کشورهای در حال توسعه مقرراتی وضع گردیده است که بموجب آنها حداقل میزان سهم الشراکه بایستی افزایش یابد. معهدا اظهارنظر در مورد اینکه آیا این اقدام بمنظور مقابله با کاهش ارزش پول این کشورها صورت گرفته و یا اینکه در نتیجه افزایش ارزش واقعی سهم و در جهت رشد و توسعه صنعت و افزایش ظرفیت نگهداری و ارتقاء سطح سرویس دهی آن، مشکل است. مقررات جدید موجب ایجاد تمرکز در برخی از بازارها گردیده است به این ترتیب که شرکت‌های بیمه کوچک که قادر به افزایش سرمایه خود تا میزان مقرر نگردیده‌اند به ناچار در یکدیگر ادغام شده‌اند.

ب - ذخایر فنی و سرمایه‌گذاری

مقررات مربوط به سرمایه‌گذاری اجباری ذخایر فنی و سپرده‌های تضمینی شرکت‌های بیمه در برخی از کشورها

نتیجه هردو معامله منفی است. مشکلات کشورهای درحال توسعه در رابطه با بازارهای بیمه‌المللی باعث افزایش روزافزون اعتماد به بازارهای اتکائی مناطق درحال توسعه از هر دو بعد واگذاری و قبولی بیمه اتکائی خواهد گردید. هر یک از بازارهای بیمه‌ای می‌تواند مازاد ریسک‌های خود را به سایر بازارهای منطقه که دارای ظرفیت خالی می‌باشند واگذار نموده و در مقابل ظرفیت‌های خالی خود را با قبول ریسک از آن بازارها که برای هردو شرکت واگذارنده و قبول‌کننده بهتر شناخته شده‌اند بپذیرد.

به ابتکار سازمانهای تجاری بین‌المللی و دیگر مؤسسات علاقمند به امر بیمه در کشورهای درحال توسعه، مبادله کار از طریق صندوقها و دیگر نهادهای مشابه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار گردیده است.

در نتیجه در دوره مورد بررسی شاهد تأسیس صندوقهای متعددی در بین کشورهای مختلف آفریقائی و آسیائی بوده‌ایم. از جمله این صندوقها می‌توان از صندوق آفریقائی بیمه هواپیما، صندوق بیمه اتکائی و صندوق بیمه آتش‌سوزی شرق آفریقا نام برد. همچنین بحث در مورد تأسیس صندوق بیمه سازمان نفت و انرژی آفریقا و نیز اتاق تهارتربیمه‌ای آفریقا آغاز شده است.

سازمان بیمه آفریقا در چهاردهمین کنفرانس خود بر یک افزایش مستمر در میزان سهم نگهداری شرکتهای بیمه و برقراری مکانیزمی جهت جلوگیری از خروج جریان عظیم سرمایه از مناطق درحال توسعه بویژه آفریقا تأکید کرد. در طول دوره مورد بررسی، همچنین اقدامات مشابهی از سوی سازمان بیمه گران شرق آفریقا و انجمن بیمه گران اتکائی عرب و کشورهای عضو آن بعمل آمده است.

آفریقائی و آسیائی در مورد قراردادهای مازاد خسارت با نرخ‌های بالاتری روبرو هستند بطوریکه در برخی از موارد افزایش نرخ حتی بدون توجه به تجربه خسارت سالهای گذشته صورت می‌گیرد.

از سوی دیگر جریاناتی که در صحنه اتکائی اتفاق می‌افتد مورد رضایت دولتها نمی‌باشد. بعضی از آنها تصور می‌کنند که بازار داخلی به مسئولیتی که با توجه به شرایط موجود در رابطه با اتخاذ تدابیری که منجر به نگهداری حداکثر ریسک ممکن و در نتیجه صرفه‌جویی در پرداخت حق بیمه اتکائی به ارزش خارجی در نتیجه وابستگی به بازار اتکائی کشورهای توسعه یافته ابراز داشته‌اند. این دولتها خاطرنشان کرده‌اند که برخی از بیمه‌گران داخلی از نگهداری ریسک نزد خود اجتناب ورزیده و عملاً بصورت مجرائی جهت صدور حق بیمه به خارج از کشور از طریق اخذ بیمه‌های اتکائی غیر ضروری، واگذاری کل ریسک به بیمه‌گر اتکائی (فرانتینگ) و یا قراردادهای مشابه دیگر درآمده‌اند.

ب — کشورهای درحال توسعه بعنوان فروشنده بیمه‌های اتکائی

کشورهای درحال توسعه بعنوان فروشنده بیمه اتکائی نیز سختی‌هایی را تحمل کرده‌اند. اصرار این کشورها نسبت به عقد قراردادهای متقابل در برخی مواقع باعث بوجود آمدن مشکلات اضافی برای آنها شده است. کیفیت ریسکهای پذیرفته شده معمولاً قابل مقایسه با آنچه واگذار گردیده نمی‌باشد و نتیجتاً در اغلب موارد حاصل عملیات قبولی از بازارهای بین‌المللی (بصورت قرارداد متقابل) جبران‌کننده هزینه ریسکهای واگذار شده نمی‌باشد و عملاً